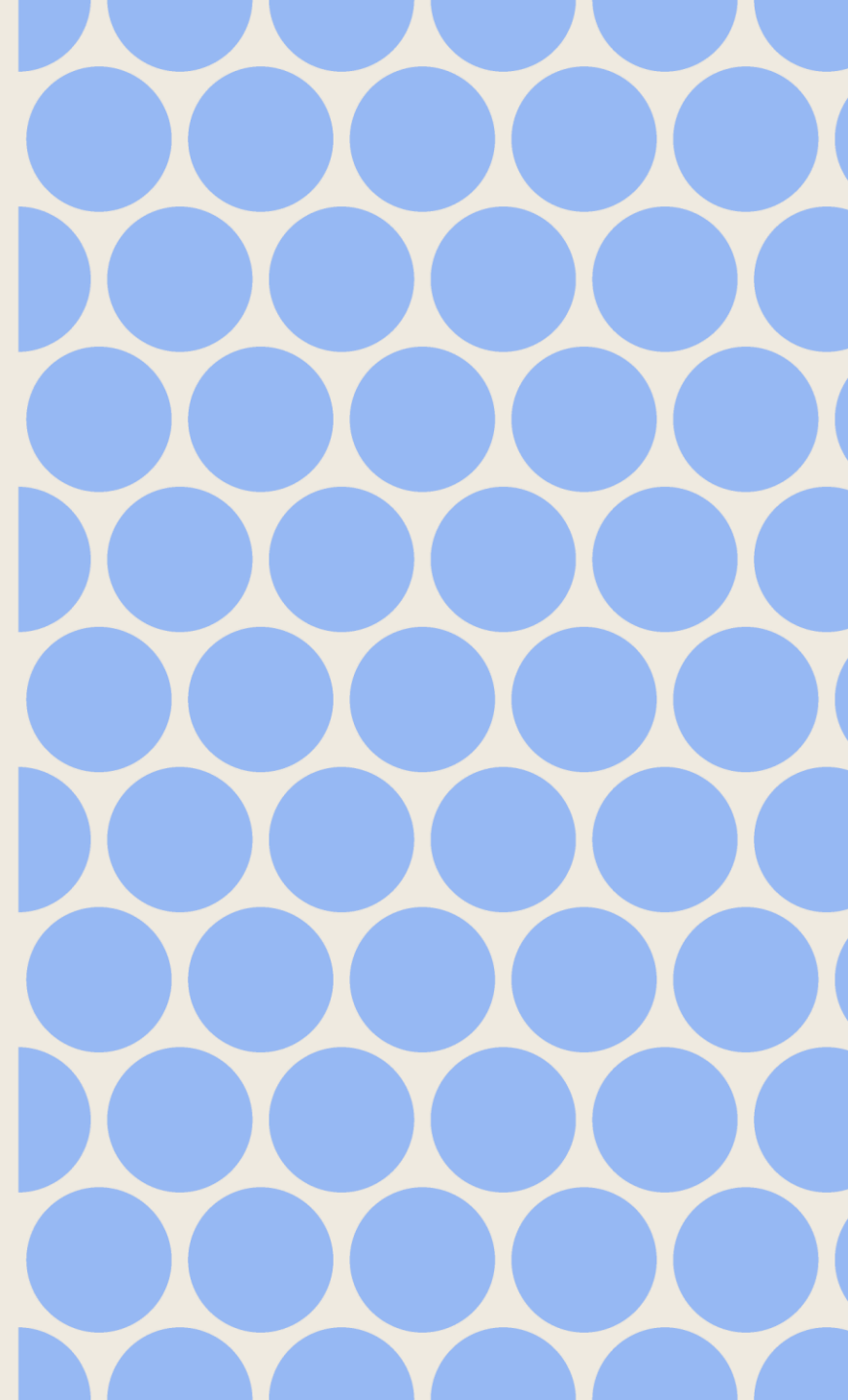

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Mielenterveysasioiden ajankohtaiset kuulumiset sosiaali- ja terveysministeriöstä

Annakaisa Iivari

THL. Ratkaisuja kestävän yhteiskunnan rakentamiseen : [Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025](#)

”Nuorten mielenterveyden ongelmiin ja hyvinvoinnin eriarvoisuuteen puututtava pikaisesti”

Koettu hyvinvointi

- Tyytyväisyys elämään on heikentynyt eniten 18–29-vuotiailla nuorilla aikuisilla
- Yksinäisyyden kokemukset ovat yleisimpiä 20–39-vuotiaiden ja 85 vuotta täyttäneiden ryhmissä.
- Kevään 2023 Kouluterveyskyselyssä jopa 73 % nuoruusikäistä tytöistä ja 33% pojista raportoi vähintään yhtä mielenterveyden oiretta.
- Nuoret aikuiset kokevat yhä useammin olevansa ainakin osittain työkyvyttömiä
- Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet voimakkaasti viime vuosikymmenen aikana. Kielteiset kehityskulut koskevat erityisesti tyttöjä ja tytöille tyypillisempiä mielenterveyden oireita, kuten masennus- ja ahdistusoireita. Käytös- ja päihdeoireilun esiintyvyys on pysynyt ennallaan tai vähentynyt. Huumeiden käyttö ja nuorten huumekuolemat ovat lisääntyneet.
- Kaikkea lasten tai nuorten ahdistusta/pahoinvointia ei tule tarkastella yksilön mielenterveyden kysymyksenä, johon tulee tarjota sote-palveluita

Palvelut

- Nuorten mielenterveyspalvelujen käyttö kasvanut
- Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvanut
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä pysynyt korkeana, kiireelliset sijoitukset lisääntyneet
- Puutteet perustason palveluissa näkyvät lastensuojelun kuormittumisena
- [Huumeita käyttäville nuorille ei ole tarpeenmukaisia palveluita](#). ammattilaiset eivät riittävällä tavalla tunnista ongelmia ja hoitopolkujen käynnistymisessä on paljon haasteita
- On edelleen paljon tekemistä sen suhteen, että päihteitä käyttävän lapset ja nuoret, joilla on mielenterveyden ongelmia saisivat tarvitsemansa palvelut ja tuen. Etenkin terveydenhuollossa on paljon puutteita.
- Palvelujärjestelmässä ollaan parhaillaan kehittämässä nuorille tarkoitettuja helposti saavutettavia päihdepalveluita: walk in -päihdevastaanottoja ja etsivää jalkautuvaa päihde- ja riippuvuustyötä.

Etuudet

- Nuoret aikuiset eli 18–24-vuotiaat ovat yliedustettuna toimeentulotuen saajissa – taustalla usein mielenterveyden ongelmia
- Mielenterveyden häiriöihin perustuvat sairauspoissaolot erityisen yleisiä noin kolmekymppisillä naisilla
- Mielenterveyden häiriöt yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin, yleistynyt etenkin nuorissa ikäryhmissä

Ajankohtaista STM:ssä

- Poikkihallinnollinen yhteistyö, strategiat
 - [Valtioneuvoston periaatepätös mielenterveyden edistämisestä](#)
- Kehittämistoiminta, hankkeet
- Säädösvalmistelu
- HVA-ohjaus
- Sote-järjestöjen rahoitus (STEA)
- Palveluvalikoimaneuvosto

Lasten ja nuorten ”terapiatakuu”

- Lainsäädäntö voimaan 1.5.2025
- Terapiatakuun myötä lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten tulee päästä tiettyihin mielenterveyspalveluihin viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu.
 - perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykologiseen vuorovaikutukseen perustuva määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito on aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoidolle on todettu.
 - sosiaalihuollossa on järjestettävä mielenterveystyön palveluna psykososiaalista tukea, jossa käytetään edellä mainittuja psykososiaalisia menetelmiä sosiaalihuollon palvelutehtävään soveltuvien osin. Palvelu on järjestettävä kuukauden kuluessa tuen tarpeen toteutamisesta.
 - em. menetelmien käyttöönotosta ja käytöstä sovitaan YTA-sopimuksissa
 - Hyvinvointialue päättää, missä sote-toimintayksiköissä takuun piiriin kuuluvia interventioita annetaan, palveluja on oltava tarjolla pth ehkäisevänä terveydenhuoltona ja avosairaanhoidona sekä sosh mielenterveystyön palveluna

Kuvio 1: Takuun kohdentuminen mielenterveystyön kokonaisuudessa

Vaikka terapiatakuun lainsäädännöllä säädetään tiettyjen hoito- ja palvelumuotojen aloittamiseen liittyvästä enimmäisajasta, ne eivät ole ratkaisu kaikkiin lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin. On pidettävä mielessä laajempi kuva hyvinvointiin ja kehitettävä sitä ehkäisevää työtä, jota kunnat, järjestöt ja sote-palvelut tekevät.

Hoidon porrastus ja psykososiaaliset menetelmät

Hoidon porrastus

Psykososiaaliset hoitomuodot

Erikoissairaanhoidon hoitovalikoima (voidaan käyttää myös alla olevia menetelmiä tukena)

Takuun piirissä:

- Lyhytpsykoterapiat
- Määrämuotoiset psykososiaaliset hoitomenetelmät

Hoitosuunnitelman kautta (ei takuun piirissä):

- Digituetut menetelmät (ohjattu omahoito, nettiterapia)
- Prosessimaiseen työskentelyyn perustuva ohjaus ja tuki
- Tukea antavat tapaamiset, joissa ei käytetä määrämuotoisia psykososiaalisia menetelmiä

Mm. Mielenterveystalonitsehoidot, vapaamuotoinen tuki

Lasten ja nuorten terapiatakuun toimeenpanosta

- STM järjestää 28.3.2025 kello 9:00–11:30 yhteistyössä THL:n kanssa kaikille avoimen koulutuksen 1.5.2025 voimaan tulevan lasten ja nuorten terapiatakuun lainsäädännön soveltamisesta ja toteuttamisen kirjaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa.
- STM:n soveltamisopas
- Hyvinvointialueiden yhteistyön merkitys toimeenpanossa:
 - YTA-sopimuksissa on sovittava lasten ja nuorten terapiatakuun piiriin kuuluvien menetelmien käyttöönotosta ja käytöstä valtakunnalliset linjaukset (mm. Palko) huomioonottaen
 - Otettava huomioon esh keskittämisesetuksen säännös siitä, että yliopistosairaalat huolehtivat alueellisesti, että perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon käytössä on väestön tarpeen mukaisesti vaikuttavaksi osoitettuja psykoterapeuttisia ja psykososiaalisia menetelmiä sekä niihin liittyvää koulutusta ja työnohjausta.
 - Terapiatakuuseen liittyen on tarpeen vahvistaa paitsi YTA-yhteistyötä, myös kansallisen tason yhteistyötä. Näin turvataan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta, mutta myös säästetään resursseja esim. psykososiaalisten menetelmien osaamisen ylläpidossa.
- PALKO:n suositus alle 23 v. ahdistuksen, masennuksen ja käytöshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja lievien ja keskivaikeiden komplisoitumattomien oireiden ja häiriöiden hoidon psykososiaalisista menetelmistä perustason palveluissa valmistuu keväällä 2025

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmien huomioon ottaminen lastensuojelulainsäädännön uudistuksessa

- Uudistus toteutetaan kahdessa vaiheessa

1. Vaihe 2025 HE

- Lastensuojelun ja yliopistosairaалatasoisen lasten-/nuorisopsykiatrian (sekä erityispedagogiikan) hybridiyksiköt
- Integroitu ja suljettu kuntoutuspalvelu vakavasti väkivallalla ja rikoksilla oireileville nuorille
- Keinoja puuttua luvattomiin poistumisiin lasten suojelemiseksi

Muu ajankohtainen lasten ja nuorten palveluita koskeva säädösvalmistelu

- Opiskeluterveydenhuolto ja kutsuntauudistus
- Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Hankekehittäminen

- Mielenterveyden chat
- Mielenterveyden matalan kynnyksen walk in
 - [valtionavustushaku auki](#)
- Tueten työllistymisen IPS-toimintamallin vakiinnuttaminen
 - [Valtionavustushaku auki](#)
- Nuorten huumekuolemien ehkäisy
 - Valtionavustushaku tulossa
- ESR+
- Suomen kestävä kasvun ohjelma

-> toimintamalleja www.innokyla.fi